

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

כופרים מודרניים: ספרות, מיסטיקה, חילון - 19894

תאריך עדכון אחרון 30-01-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ספרות כללית והשוואתית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 1

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' אילנה פרדס

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: mspardes@mscc.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד 14:00-15:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בעשורים האחרונים מסתמנת מגמה להגדיר מחדש את יחסי הגומלין בין דת, מיסטיקה וחילון. נדון בתרומתה של הספרות להבנת מורכבות שאלת החילון תוך התמקדות במעמד הייחודי של טקסטיים מיסטיים בעידן המודרני. נדון בין היתר בשאלות הבאות: מדוע הופך מושג הכפירה למרכזי בספרות ובהגות המודרנית? האם תיתכן מיסטיקה חילונית? מה מאפיין את תפיסת השפה המיסטית ובאילו מובנים היא מהווה מקור השראה לכתיבה מודרניסטית ופוסט-מודרניסטית? מהן ההשלכות של חוסר וודאות אמוני על בחירות אסתטיות? מדוע הופך הגולם לדמות מפתח בספרות של המאה ה-20? מה תפקידו של ארוס בקו התפר שבין דת, מיסטיקה וחילון? רשימת הקריאה תכלול יצירות מאת קפקא ("מושבת העונשין" והמשפט), עגנון (עד הנה, "פת שלמה" ו"עד עולם"), בורחס ("המוות והמצפן", "האלף", "ספריית בבל"), מבחר שירים מאת פול צלאן, דליה רביקוביץ, חביבה פדיה ואלמוג בהר. כמו כן נקרא מכתביהם של ולטר בנימין, גרשם שלום, ז'וליה קריסטבה, רוברט אלטר, יהודה ליבס, משה אידל, בנג'מין לזאר ואחרים.

מטרות הקורס:

מטרת הסמינר לבחון את היחס המורכב לדת ולמיסטיקה בהקשר של הספרות המודרנית. נושא הכפירה בהקשר של המודרנה ישמש כציר מרכזי

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לבחון את יחסי הגומלין בין ספרות, מיסטיקה, חילון
להשוות בין ספרויות שונות בהקשר זה
להעריך את מידת הכפירה של סופרים מודרניים שונים
להסביר מדוע לתפיסת השפה המיסטית תהודה כה רבה בספרות המודרנית
להגדיר את ההשלכות האסתטיות של משבר האמונה

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: סמינר

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- הקדמה: הכפירה המודרנית
קטעים נבחרים מתוך המדע העליז וכה אמר זרתוסטרה מאת ניטשה
גרשם שלום, "הצהרת אמונים לשפה העברית"
קפקא - המשפט - "בפני החוק"

27.2.2014 - קפקא - "מושבת העונשין" - הכתיבה האלוהית על גוף הנידון

- קפקא, "מושבת העונשין"
ולטר בנימין, "פרנץ קפקא", מבחר כתבים: הרהורים, כרך ב, תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד,
1996, 242-263
- Robert Alter, "The Power of the Text," in *Necessary Angels: Tradition and Modernity in Kafka, Benjamin, and Scholem* (Cambridge: Harvard University Press, 1991), Chapter 1 & 2.
גלילי שחר, "המכונה", הפצע של קפקא, ירושלים, הוצאת כרמל, 2008, 119-139.
- 3.2014.6 - עגנון כמאמין כופר - "אגדת הסופר", "עד עולם", "פת שלמה"
ש"י עגנון, "אגדת הסופר", "עד עולם"
גרשם שלום, "ש"י עגנון - אחרון הקלסיקאים העבריים?", ש"י עגנון בביקורת העברית, סיכומים
והערכות על יצירתו, כרך א', 284-286.
גרשם שלום - "מצווה הבאה בעבירה", מחקרים ומקורות לתולדות השבתאות וגלגוליה, ירושלים: מוסד
ביאליק, 9-67.
- Lazier, Benjamin. 2008. *God Interrupted: Heresy and the European Imagination Between the World Wars*. Princeton, Princeton University Press, 1-18; 139-145
- 13.3.2014 עגנון - "עד הנה" וספר יצירה: על אותיות ושורשים
ש"י עגנון - "עד הנה"
ולטר בנימין, "על הלשון בכלל ועל לשונו של האדם". הרהורים (כרך ב). תרגום: דוד זינגר. תל אביב,
הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1996, 283-295.
ברוך קורצווייל, "עד הנה", מסות על סיפורי ש"י עגנון, שוקן, תל-אביב, 1970, 161-174.
יהודה ליבס - קטעים נבחרים מתוך תורת היצירה של ספר יצירה, ירושלים ותל אביב: שוקן, 2000
- 20.3.2014 עגנון - "עד הנה": הגולם ויוצרו
גרשם שלום, "דמות הגולם בקשריה האדמתיים והמאגיים", פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה,
ירושלים, מוסד ביאליק, 1980, 381-424
--Lazier, Benjamin. 2008. *God Interrupted*, "Scholem's Golem," 191-200.
- משה אידל, קטעים נבחרים מתוך הגולם: מסורות מאגיות ומיסטיות ביהדות על יצירת אדם מלאכותי,
ירושלים ותל אביב, שוקן, 1996.
יניב חגיבי - לשון, העדר, משחק: יהדות וסופר-סטרוקטורליזם בפואטיקה של ש"י עגנון, ירושלים,
כרמל, 2007, 82-110.
Maya Barzilai, "S. Y. Agnon's German Consecration and the 'Miracle' of Hebrew Prose," *Prooftexts* (forthcoming)
- 27.3.2014 סיור בבית עגנון
- 4.2014.3 - עגנון - תמול שלשום - מהכלב הדמוני ללילית
ש"י עגנון - תמול שלשום
ברוך קורצווייל, קטעים נבחרים מתוך מסות על סיפורי ש"י עגנון
ולטר בנימין, 1996, "האלגוריה ומחזה התוגה". הרהורים (כרך ב). תרגום: דוד זינגר. תל אביב, הוצאת
הקיבוץ המאוחד, 8-31
סטפן מוזס, ולטר בנימין ורוח המודרניות, תל-אביב, רסלינג, 2003, 9-1

גרשם שלום, "סטרא אחרא - הטוב והרע בקבלה", פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה, 187-212

5.2014.1 - פול צלאן - כפירה בצל השואה

מרצה אורח: פרופ' שמעון זנדבנק

מבחר שירים מסורג שפה, תרגום והערות: שמעון זנדבנק

משה אידל - "השיר 'פרק תהילים' לפאול צלאן: התגלות לקראת האין"

5.2014.8 - יום לימוד על בודלר

ולטר בנימין, "על מוטיבים אחדים אצל בודלר", הרהורים, כרך ב, 12-86.

15.5.2014 - סדנה עם פרופ' דיוויד דמרוש - "מהי ספרות עולם?"

22.5.2014 - : השם האלוהי כחידה בלשית

חורחה לואיס בורחס - "המוות והמצפן", "ספריית בבל", "החורבות המעגליות", "הנס הנסתר", "קפקא ומבשריו"

גרשם שלום, "משמעותה של התורה במיסטיקה היהודית", פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה,

ירושלים, מוסד ביאליק, 36-85, 1980

Jaime Alazraki, "Borges and the Kabbalah," *TriQuarterley* 25 (1972), 240-267.

29.5.2014 - הגולם של בורחס

חורחה לואיס בורחס - "הגולם", "האלף" "כתב האל", "חלומי של קולרידג"

Myrna Solotorevsky, "The Model of Midrash and Borges's Interpretive Tales and Essays," in *Midrash and Literature*, eds. Geoffrey Hartman and Sanford Budick (New Haven, Yale University Press, 1986, 253-264.

שבועות

12.6.2014

- שירה עברית עכשווית

מבחר שירים מאת חביבה פדיה, אלמוג בהר

--חביבה פדיה, "הפיוט כחלום וחלון: מרחבי זיכרון", הפיוט כצוהר תרבותי: כיוונים חדשים להבנת הפיוט ולהבנייתו התרבותית, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, 2012, 367-384.

--אלמוג בהר, "מיהודה הלוי ליהודה בורלא", הפיוט כצוהר תרבותי: כיוונים חדשים להבנת הפיוט ולהבנייתו התרבותית, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, 2012, 223-265.

18.6.2014 - כנס על צלאן

19.6.2014 - מרתון מסכם

חומר חובה לקריאה:

קטעים נבחרים מתוך המדע העליז וכה אמר זרתוסטרה מאת ניטשה

גרשם שלום, "הצהרת אמונים לשפה העברית"

קפקא - המשפט - "בפני החוק"

קפקא, "מושבת העונשין"

ולטר בנימין, "פרנץ קפקא", מבחר כתבים: הרהורים, כרך ב, תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1996, 242-263

--Robert Alter, "The Power of the Text," in *Necessary Angels: Tradition and Modernity in Kafka, Benjamin, and Scholem* (Cambridge: Harvard University Press, 1991), Chapter 1 & 2.

גלילי שחר, "המכונה", הפצע של קפקא, ירושלים, הוצאת כרמל, 2008, 119-139. מה"

ש"י עגנון, "אגדת הסופר", "עד עולם", "פת שלמה"

גרשם שלום, "ש"י עגנון - אחרון הקלסיקאים העבריים?", ש"י עגנון בביקורת העברית, סיכומים והערות על יצירתו, כרך א', 284-286.

גרשם שלום - "מצווה הבאה בעבירה", מחקרים ומקורות לתולדות השבתאות וגלגוליה, ירושלים: מוסד ביאליק, 9-67.

Lazier, Benjamin. 2008. *God Interrupted: Heresy and the European Imagination Between the World Wars*. Princeton, Princeton University Press, 1-18; 139-145

ש"י עגנון - "עד הנה"

ולטר בנימין, "על הלשון בכלל ועל לשונו של האדם". הרהורים (כרך ב). תרגום: דוד זינגר. תל אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1996, 283-295.

ברוך קורצווייל, "עד הנה", מסות על סיפורי ש"י עגנון, שוקן, תל-אביב, 1970, 161-174.

יהודה ליבס - קטעים נבחרים מתוך תורת היצירה של ספר יצירה, ירושלים ותל אביב: שוקן, 2000

גרשם שלום, "דמות הגולם בקשריה האדמתיים והמאגיים", פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה, ירושלים, מוסד ביאליק, 1980, 381-424

--Lazier, Benjamin. 2008. *God Interrupted*, "Scholem's Golem," 191-200.

משה אידל, קטעים נבחרים מתוך הגולם: מסורות מאגיות ומיסטיות ביהדות על יצירת אדם מלאכותי, ירושלים ותל אביב, שוקן, 1996.

יניב חג'בי - לשון, העדר, משחק: יהדות וסופר-סטרוקטורליזם בפואטיקה של ש"י עגנון, ירושלים, כרמל, 2007, 82-110.

Maya Barzilai, "S. Y. Agnon's German Consecration and the 'Miracle' of Hebrew Prose," *Prooftexts* (forthcoming)

ש"י עגנון - תמול שלשום

ברוך קורצווייל, קטעים נבחרים מתוך מסות על סיפורי ש"י עגנון

ולטר בנימין, 1996, "האלגוריה ומחזה התוגה". הרהורים (כרך ב). תרגום: דוד זינגר. תל אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 8-31

סטפן מוזס, ולטר בנימין ורוח המודרניות, תל-אביב, רסלינג, 2003, 9-1

גרשם שלום, "סטרא אחרא - הטוב והרע בקבלה", פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה, 187-212

מבחר שירים מסורג שפה, תרגום והערות: שמעון זנדבנק

משה אידל - "השיר 'פרק תהילים' לפאול צלאן: התגלות לקראת האין"

ולטר בנימין, "על מוטיבים אחדים אצל בודלר", הרהורים, כרך ב, 86-12.

חורחה לואיס בורחס - "המוות והמצפן", "ספריית בבל", "החורבות המעגליות", "הנס הנסתר",

"קפקא ומבשריו"

גרשם שלום, "משמעותה של התורה במיסטיקה היהודית", פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה,

ירושלים, מוסד ביאליק, 1980, 36-85

Jaime Alazraki, "Borges and the Kabbalah," *TriQuarterley* 25 (1972), 240-267.

חורחה לואיס בורחס - "הגולם", "האלף", "כתב האל", "חלומי של קולרידג"

Myrna Solotorevsky, "The Model of Midrash and Borges's Interpretive Tales and

Essays," in Midrash and Literature, eds. Geoffrey Hartman and Sanford Budick (New Haven, Yale University Press, 1986, 253-264.

מבחר שירים מאת חביבה פדיה, אלמוג בהר
--חביבה פדיה, "הפיוט כחלום וחלון: מרחבי זיכרון", הפיוט כצוהר תרבותי: כיוונים חדשים להבנת הפיוט ולהבנייתו התרבותית, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, 2012, 367-384.
--אלמוג בהר, "מיהודה הלוי ליהודה בורלא", הפיוט כצוהר תרבותי: כיוונים חדשים להבנת הפיוט ולהבנייתו התרבותית, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, 2012, 223-265.

חומר לקריאה נוספת:

Gershom Scholem, Major trends in Jewish Mysticism (New York: Schocken, 1961)

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 80 %
הרצאה 0 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 10 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

-